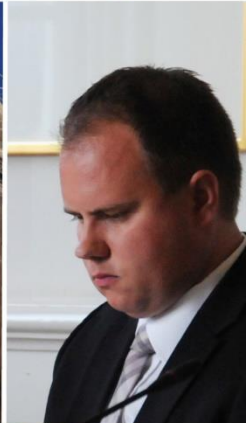

Hvem tegner medie-billedet ...

... af islam og muslimer i Danmark?

Medieanalyse
Af Bent Dahl Jensen

Bent Dahl Jensen

Hvem tegner medie billedet af islam og muslimer i Danmark?

Analyse af syv dagblades omtale af islam og muslimer i danske nyhedsartikler i 2016

© Forfatteren og BentDahlJensen.dk
Januar 2020

Forsidefotos: © Bent Dahl Jensen
Grafisk opsætning og diagrammer: Bent Dahl Jensen

Indhold

1. Kort om analysen	3
2. Resultater	5
a. Antal artikler	5
b. Overordnet fokus i artikler	7
c. Kilder i artikler	12
d. Mest omtalte personer og organisationer mv.	15
e. Berørte emner og temaer	16
f. Grundholdning i forhold til muslimer/islam	17
g. Tolkninger af islam	18
3. Konklusioner	20
4. Definitioner	21

1. Kort om analysen

Målet med analysen er at undersøge:

1. Hvilke kilder bruges i danske mediers omtale af islam og muslimer?
2. Hvilke personer og organisationer indgår i danske mediers omtale af islam og muslimer?
3. Hvilke emner berøres i danske mediers omtale af islam og muslimer?

Analysen er foretaget af flere grunde:

- Islam er den næststørste religion i Danmark. Det anslås, at der er omkring 300.000 muslimer i Danmark. Det svarer til en andel på omkring 5 % af befolkningen.
- Rigspolitiets statistikker viser, at muslimer var ofre for hver femte hadforbrydelse i 2015 og 2016.
- Generelt – og ikke mindst fra politisk side – har der været megen fokus på islam og de muslimske samfund i Danmark – ikke mindst i kølvandet på tv-udsendelserne ”Moskéerne bag sløret”, der blev sendt på TV2 i marts 2016.

Det er derfor relevant at se på, hvilken rolle medierne spiller i forhold til de ovennævnte forhold – og hvad der kan gøres for at ændre på eventuelle skævheder.

Analyse af syv dagblade i fire 10-dages perioder

Vi har valgt at analysere danske nyhedsartikler på syv landsdækkende dagblades netaviser i fire perioder af 10 dage i 2016: 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december.

De syv dagblade er: Berlingske, BT, Ekstra Bladet, Information, Jyllands-Posten, Kristeligt Dagblad og Politiken.

Analyseperioderne er valgt, så de fordeler sig jævnt hen over årets 12 måneder. Vi har valgt at lægge den første 10-dages periode i begyndelsen marts, hvor TV2 sendte dokumentarserien ”Moskéerne bag sløret”, da det gav mulighed for at analysere mediernes omtale af udsendelserne og de reaktioner, som tv-serien gav anledning til. De følgende tre analyseperioder er placeret med tre måneders mellemrum uden at skele til, om der indtraf særlig begivenheder i disse perioder. Det viste sig dog, at den muslimske fastemåned, ramadanen, blev indledt i juni-perioden; og at den muslimske pilgrimsfærd til Mekka fandt sted i september-perioden.

Søgeord: ”islam” og ”muslim”

Der er på dagbladenes netaviser søgt efter hits på ordene ”islam” og ”muslim”. Det betyder, at der også er kommet hits på beslægtede ord som islamisme, islamkritisk ... og på muslimer, muslimsk ...

Alle nyhedsartikler er analyseret. Derimod indgår debat- og kulturstof, udlandsartikler, lederartikler, analyser og kommentarer ikke i analysen.

Forbehold: Der tages forbehold for søgefunktionernes effektivitet på netaviserne og adgangen til de elektroniske arkiver. På Politiken.dk var det, da analysen blev foretaget, ikke muligt at finde artikler tilbage i perioden 1.-10. marts 2016 på søgeordene ”islam” og ”muslim”. Ved at søge på andre ord, bl.a. ”Grimhøj”, blev der skaffet adgang til en række af disse artikler. Der er således en mulighed for, at nogle Politiken-artikler fra marts-perioden ikke indgår i analysen, men det

vurderes – ud fra det samlede materiale – at det ikke spiller en afgørende rolle i forhold til det samlede billede.

Læs mere om analysemetoden og de definitioner, der er anvendt i medieanalysen, under bilag.

Ny, korrigeret udgave af analysen

Analysen blev udarbejdet – i henholdsvis november 2016 og januar 2017. I november 2016 blev der udarbejdet en delrapport med resultaterne fra analyseperioderne i marts, juni og september 2016. Resultaterne af delanalysen blev offentliggjort i magasinet Religionsfrihed¹. I januar 2017 blev december-perioden analyseret, og der blev offentliggjort en samlet rapport af medieanalysen på netavisen Sameksistens.dk. Der blev kun udgivet en netversion af rapporten, og i forbindelse med en relancering af Sameksistens.dk i 2018 gik netversionen tabt.

Derfor er der her i januar 2020 udarbejdet en ny version af 2016-analysen. Den bygger på det samme materiale som den oprindelige analyse. Analysen er dog udvidet med to artikler, som det ikke var muligt at få adgang til, da den første analyse blev udarbejdet. Samtidig er en artikel udeladt, da det viste sig, at den ved en fejl var blevet talt med to gange.

Den nye version af medieanalysen er også blevet korrigeret i forhold til, hvordan artiklerne er kategoriseret. Det skyldes, at det i forbindelse med udarbejdelsen af en tilsvarende medieanalyse af artikler fra 2017 viste sig, at den oprindelige opdeling af kategorier på enkelte punkter ikke var hensigtsmæssig. Blandt andet blev den udvidet med kategorien *Muslimers liv i øvrigt, herunder kulturelt*.

Disse korrektioner har ingen betydning for opgørelsen af kilder, omtalte personer/organisationer eller berørte emner. Korrektionerne betyder derimod, at det er muligt at sammenligne tallene fra 2016-analysen med tallene fra 2017-analysen – og eventuelt efterfølgende analyser.

¹ Religionsfrihed, 2. årgang, nr. 2, november 2016, udgivet af netavisen Sameksistens.dk. Udgivelsen af magasinet ophørte med udgangen af 2016.

2. Resultater

I det følgende beskrives resultaterne af medieanalysen for 2016. Gennemgangen tager udgangspunkt i de samlede resultater for alle fire analyseperioder, men i de tilfælde, hvor en enkelt periode skiller sig ud, vil disse særlige kendetegn også blive omtalt.

2.a. Antal artikler

Der blev i de fire perioder i alt bragt 308 artikler, hvori søgeordene "islam" og/eller "muslim" indgik. Det svarer til, at der i gennemsnit blev bragt 7,7 artikler af den art om dagen i analyseperioderne. Dette tal kan ikke umiddelbart betragtes som et gennemsnit for hele året. Det skyldes – som det beskrives senere – at der blev bragt ekstraordinært mange artikler i marts-perioden. Næsten halvdelen af det samlede antal artikler i de fire analyseperioder blev bragt i marts-perioden.

Målt på analyseperioder

Fordelingen varierer meget i forhold til de fire analyseperioder.

I marts-perioden blev der bragt 152 artikler. I juni- og december-perioderne blev der bragt henholdsvis 56 og 66 artikler, mens der i september-perioden kun blev bragt 34 artikler.

Den skæve fordeling skyldes i høj grad, at der i marts blev skrevet mange artikler om islam og muslimer i forbindelse med, at TV2 sendte serien "Moskéerne bag sløret".

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

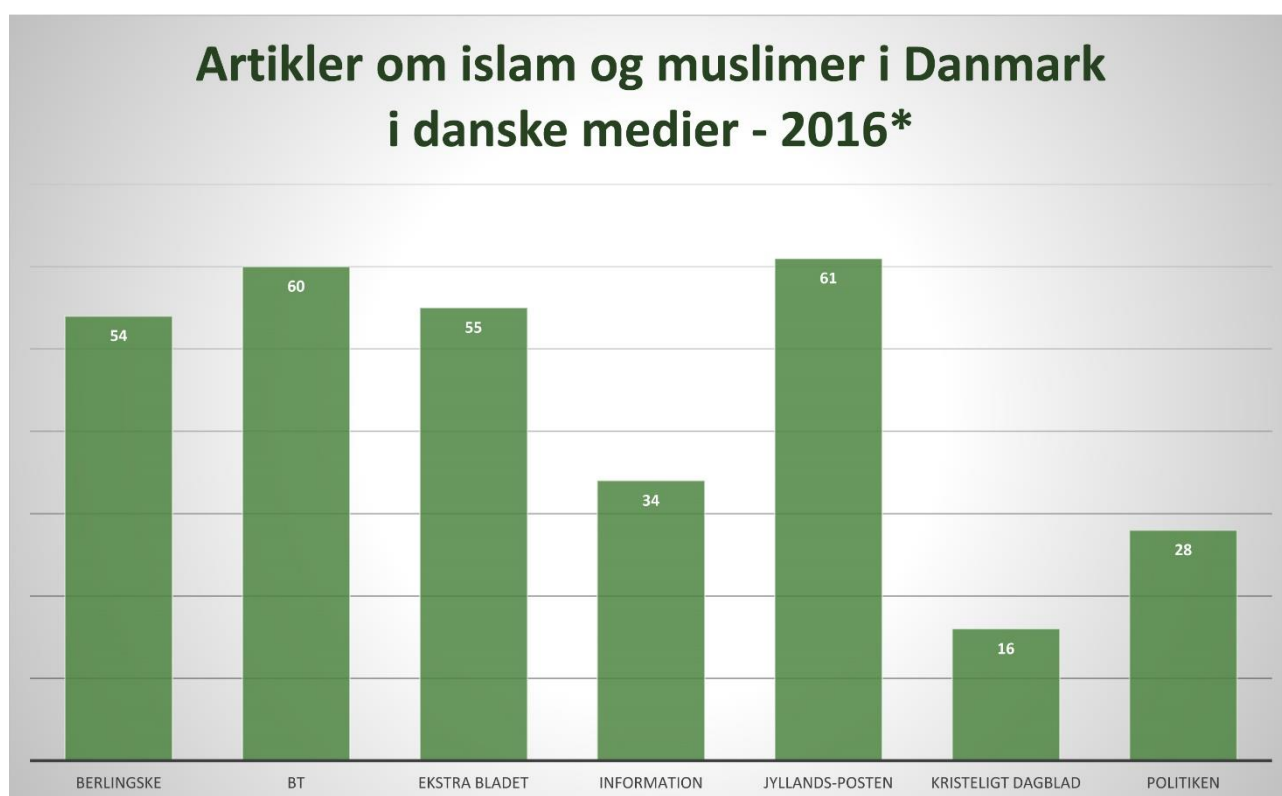
Målt på medier

Antallet af artikler på de syv netaviser varierer meget fra avis til avis.

Berlingske, BT, Ekstra Bladet og Jyllands-Posten bragte flest artikler – svingende fra 54 til 61 artikler.

Derefter følger Information og Politiken med henholdsvis 34 og 28 artikler.

Kristeligt Dagblad bragte færrest artikler, nemlig 16.

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

2.b. Overordnet fokus i artikler

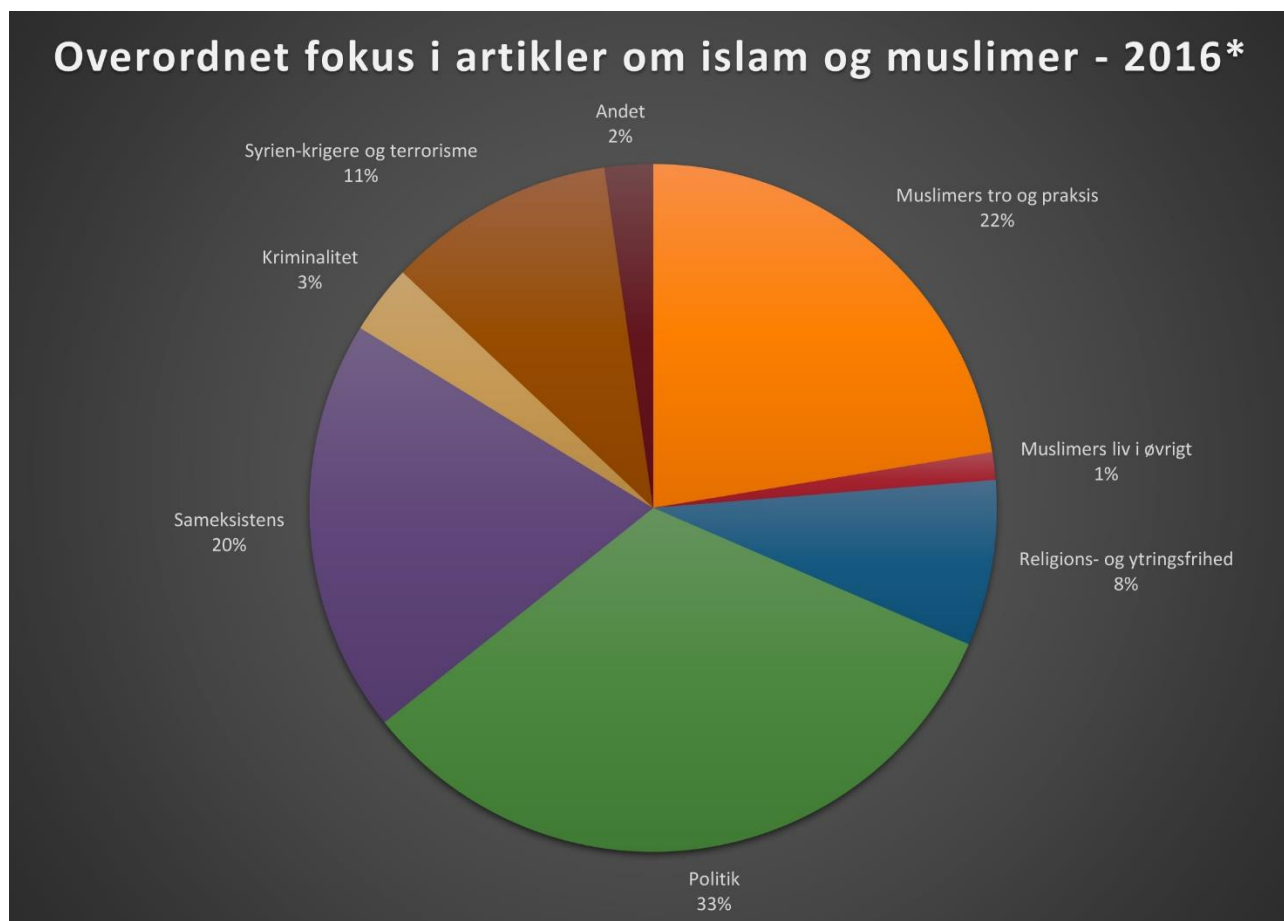
Artiklerne er opdelt i 8 kategorier ud fra, hvad der er artiklens overordnede fokus – eller artiklens vinkel.

I analysen opereres med følgende kategorier:

- Muslimers tro og religiøse praksis
- Muslimers liv i øvrigt, herunder kulturelt
- Religions- og ytringsfrihed
- Politik
- Sameksistens
- Kriminalitet
- Syrienkrigere og terrorisme
- Andet

I bilag 7.b findes en detaljeret beskrivelse af de otte kategorier.

Samlet set

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

I en tredjedel af artiklerne (33 %) er **politik** det overordnede fokus, mens det i godt hver femte artikel (22 %) er **muslimers tro og praksis**.

Sameksistens er det overordnede fokus i 20 % af artiklerne.

Syrienkrigere og terrorisme er det overordnede fokus i 11 % af artiklerne, mens **religions- og ytringsfrihed** er det overordnede fokus i 8 % af artiklerne.

Kriminalitet er det overordnede fokus i 3 % af artiklerne, mens det overordnede fokus i 1 % af artiklerne ligger på **muslimers liv i øvrigt**. Herudover ligger det overordnede fokus i 2 % af artiklerne på **andet**.

Muslimers tro og religiøse praksis

I 69 af de 308 artikler ligger det overordnede fokus på muslimers tro og religiøse praksis. Det svarer til lidt mere end hver femte artikel.

Næsten alle disse artikler – 58 ud af 69 – blev bragt i marts-perioden i forbindelse med medieomtalen af TV2-serien "Moskéerne bag sløret". Nogle artikler refererede direkte til dele af indholdet i tv-udsendelserne; andre artikler indeholdt interviews med muslimer (ledere og lægfolk), hvor de kommenterede nogle af de emner, der blev omtalt i tv-udsendelserne.

I juni-perioden blev der bragt 5 artikler i kategorien, blandt andet med fokus på ramadanen.

I september-perioden blev der bragt en enkelt artikel, og den handlede om en kvinde, der brugte burkini.

I december-perioden blev der bragt 5 artikler, heriblandt artikler med fokus på muslimers forhold til julen.

Muslimers liv i øvrigt, herunder kulturelt

Kun 4 artikler (1 %) har et overordnet fokus på muslimers liv i øvrigt, herunder kulturelle forhold. De blev alle bragt i marts-perioden. En af artiklerne er et interview med en muslimsk digter, og de øvrige handler om muslimske friskoler og foreninger.

Religions- og ytringsfrihed mv.

Religions- og ytringsfrihed og andre menneskerettigheder er det overordnede fokus i 24 artikler (8 %).

Der blev bragt 6 artikler i marts-perioden. Nogle af dem handlede om, at Straffelovrådet ville blive bedt om at se nærmere på racismeparagraffen. Andre handlede om, hvorvidt nogle af de politiske idéer, der – i kølvandet på TV2-udsendelserne "Moskéerne bag sløret" – blev fremsat for at bremse ekstreme holdninger i visse muslimske miljøer, var i strid med religions- og/eller ytringsfriheden.

Hovedparten af artiklerne (17) blev bragt i juni-perioden, og de handlede især om, at der på baggrund af tv-serien "Moskéerne bag sløret" fortsat blev diskuteret forskellige politiske initiativer om begrænsning af religions- og ytringsfriheden. Der blev også bragt artikler, der handlede om retten til at bede på skoler og uddannelsesinstitutioner.

Der blev bragt 1 artikel i september-perioden. Den handlede om begrænsninger af ytringsfriheden på Facebook.

Der blev ikke bragt artikler inden for denne kategori i december-perioden.

Politik

Der blev bragt 101 artikler, hvor det overordnede fokus er politik. Det svarer til 33 % – eller næsten hver tredje artikel. Kategorien *Politik* er dermed den kategori, der indeholder flest artikler.

Næsten halvdelen af artiklerne (48) blev bragt i marts-perioden. Langt de fleste af disse artikler handlede om politiske kommentarer og forslag, der blev fremsat som reaktioner på tv-serien "Moskéerne bag sløret", der blev bragt på TV2 i marts 2016.

Der blev bragt 8 artikler i juni-perioden. De fleste handlede om, at politikerens Özlem Cekic ikke ville genopstille som folketingskandidat for SF.

Der blev bragt 10 artikler i september-perioden. Der blev blandt andet bragt artikler om stramninger af udlændingepolitikken. Andre handlede om et forslag fra fagforeningen 3F om at stoppe statsstøtten til friskoler.

Der blev bragt 35 artikler i december-perioden. En meget stor del af artiklerne handlede om politikerens Mogens Camre (DF), der døde i december 2016. Der blev også bragt artikler om, at der i Aarhus Byråd blev diskuteret et forslag om at forbyde kønsopdelt svømning i kommunens svømmehaller.

Sameksistens

I 60 artikler (20 %) ligger det overordnede fokus på sameksistens og integration, herunder muslimers og muslimske institutioners samspil med det øvrige samfund.

Der blev bragt 13 artikler i marts-perioden. Omkring halvdelen af dem handlede om et opholdssted, hvor unge muslimer opholder sig, fordi de fx har været udsat for social kontrol og evt. vold i familien. Der blev også bragt en artikel, der interviewpersoner blev bedt om at gættet på, hvorvidt en række "krigeriske" citater stammede fra Bibelen eller Koranen. Der blev også bragt en artikel med overskriften "Klimakampen er en muslimsk pligt", hvor en muslimsk og andre religiøse ledere diskutere klimaspørgsmålet.

Der blev bragt 10 artikler i juni-perioden. Der blev blandt andet bragt artikler muslimske kvinder, der blev optaget i Blå Bog, og om hvordan ramadanen påvirker et lokalmiljø på Nørrebro i København, hvor der bor mange muslimer. Der blev også bragt artikler med fokus på ramadanen i forhold til arbejdspladser og skoler.

Der blev bragt 13 artikler i september-perioden. En del artikler handlede om, at et amerikansk medie skrev om Danmarks udlændingepolitik, og de danske artikler indeholdt citater fra danskere, der blev citeret i den amerikanske artikel. Herudover blev der bragt enkeltartikler om gymnasieskoler, om at give hånd og flere andre emner.

Der blev bragt 24 artikler i december-perioden. De fleste artikler handlede om, at en række virksomheder var holdt op med at annoncere på netmediet Den Korte Avis. Andre handlede om danskhed, julehjælp til muslimer, juleænder og juleudsmykning – samt en artikel om "Den første indvandrer i Vig".

Kriminalitet

Der er bragt 10 artikler (3 %), hvor det overordnede fokus ligger på kriminalitet.

Der blev bragt en enkelt artikel i marts-perioden. Den handlede om, at Odense Kommune havde anmeldt en imam til politiet, fordi imamen i et tv-program angiveligt havde opfordret til socialt bedrageri.

Der blev bragt 2 artikler i juni-perioden. De handlede begge om en muslimsk rocker, der var død.

Der blev bragt 7 artikler i september-perioden. Alle artiklerne handlede om – eller havde relation – til et skuddrama på Christiania, der blev begået af en mand, som angiveligt sympatiserede med bevægelsen ISIS (Islamisk Stat i Irak og Syrien, også kaldet ISIL eller IS).

Der blev ikke bragt nogen artikler i denne kategori i december-perioden.

Syrienkrigere og terrorisme

I 33 artikler (11 %) ligger det overordnede fokus på Syrienkrigere og terrorisme.

Der blev bragt 20 artikler i marts-perioden. Hovedparten af dem handlede om den såkaldte Kundby-sag, hvor en ung pige, der var konverteret til islam, var sigtet (og senere blev dømt) for at have truet med bombeattentater mod to skoler. I andre artikler blev der – med udgangspunkt i Kundby-sagen – sat fokus på ekstremisme og terrorisme.

Der blev bragt 11 artikler i juni-perioden. De fleste artikler handlede om aktuelle retssager mod Syrienkrigere. To artikler handlede om Said Mansour – også kaldet "Boghandleren fra Brønshøj" – der blev fradømt sit danske statsborgerskab i en sag om terrorpropaganda.

Der blev ikke bragt nogen artikler i denne kategori i september-perioden.

Der blev bragt 2 artikler i december-perioden. Den ene handlede om en sag mod en mand, der var sigtet for at billige terrorisme. Den anden handlede om, at danske asylcentre i 50 tilfælde havde indberettet mistanke om radikaliserings til Udlændingestyrelsen.

Andet

I 7 artikler (2 %) falder det overordnede fokus ikke ind under nogen af de ovennævnte kategorier.

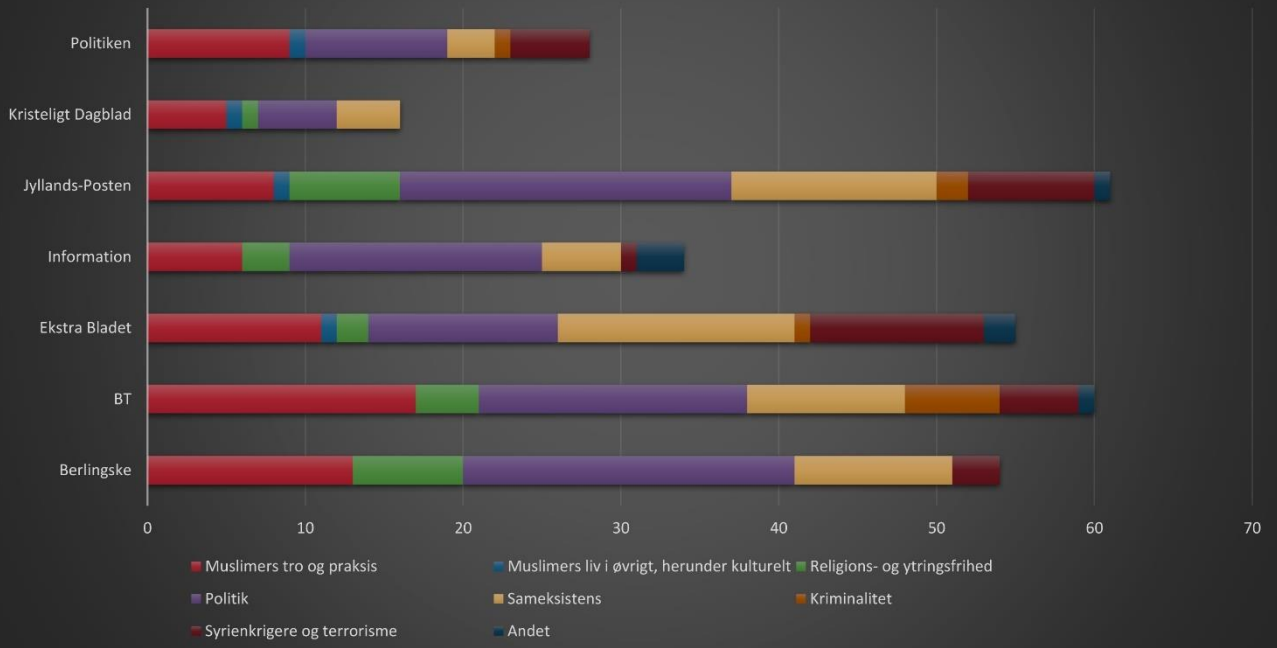
Der blev bragt 2 artikler i marts-perioden. De havde begge relation til produktionen og tilrettelæggelsen af programmerne i TV2's serie om "Moskéerne bag sløret".

Der blev bragt 3 artikler i juni-perioden. De handlede alle om, at Herluf Eriksen, tidligere biskop i Aarhus, var død.

Der blev bragt 2 artikler i september-perioden. Den ene handlede om en nigeriansk kvinde (muslim), der var død. Den anden var et portræt af Karsten Nissen, tidligere biskop i Viborg Stift.

Der blev ikke bragt nogen artikler i denne kategori i december-perioden.

Artikler om muslimer og islam - opdelt efter avis og kategori - 2016*

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

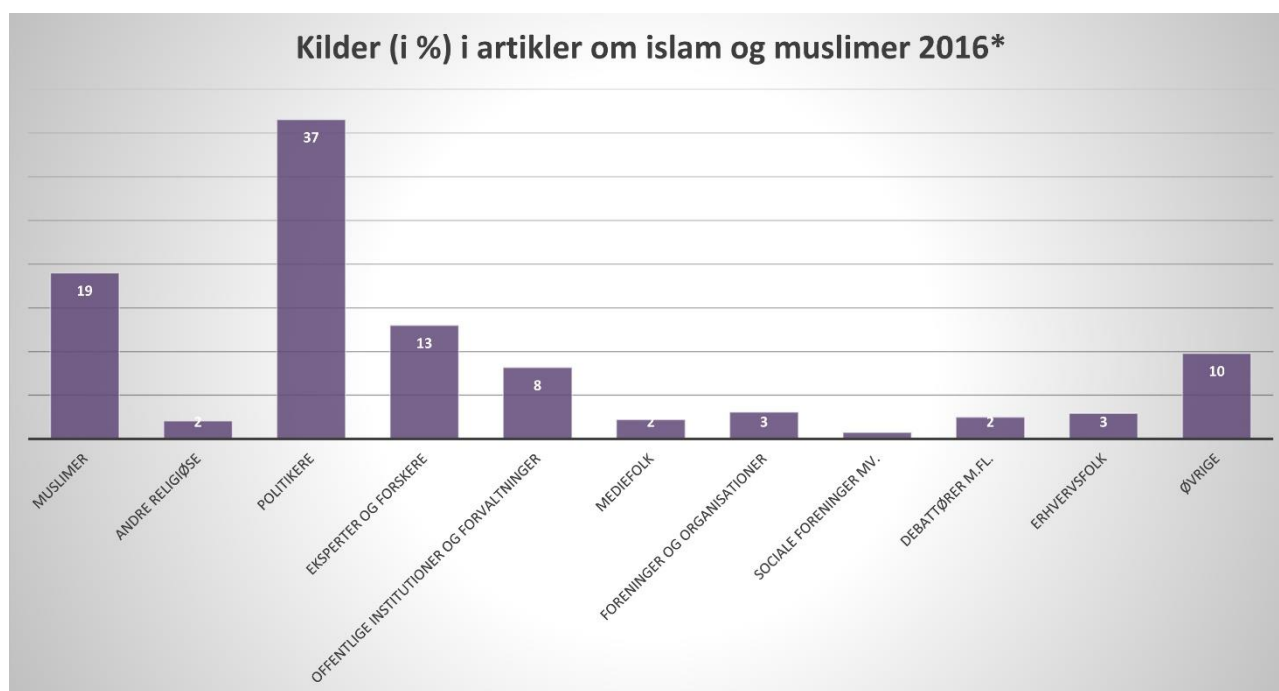
2.c. Kilder i artikler

Ved kilder forstås personer, som direkte eller indirekte (ved citat) udtaler sig i artiklen. Kilderne er registreret som personer, og samtidig er kilderne inddelt i grupper.

Disse grupper er:

- Muslimske kilder, både religiøse og sekulære
- Religiøse kilder fra andre trossamfund
- Politikere (såvel lands- som lokalpolitikere)
- Ekspertter og forskere
- Kilder fra skoler, offentlige forvaltninger mv.
- Kilder fra medier
- Kilder fra foreninger og organisationer
- Kilder fra sociale foreninger mv.
- Forfattere, debattører m.fl.
- Kilder fra erhvervslivet
- Øvrige kilder

Nogle kilder kan placeres i flere grupper – fx en muslimsk ekspert. Her er det den konkrete situation, der er afgørende for placeringen. Hvis vedkommende udtaler sig som ekspert, placeres han/hun i gruppen "Ekspertter"; hvis vedkommende udtaler sig som menig muslim, placeres han/hun i gruppen "Muslimske kilder".

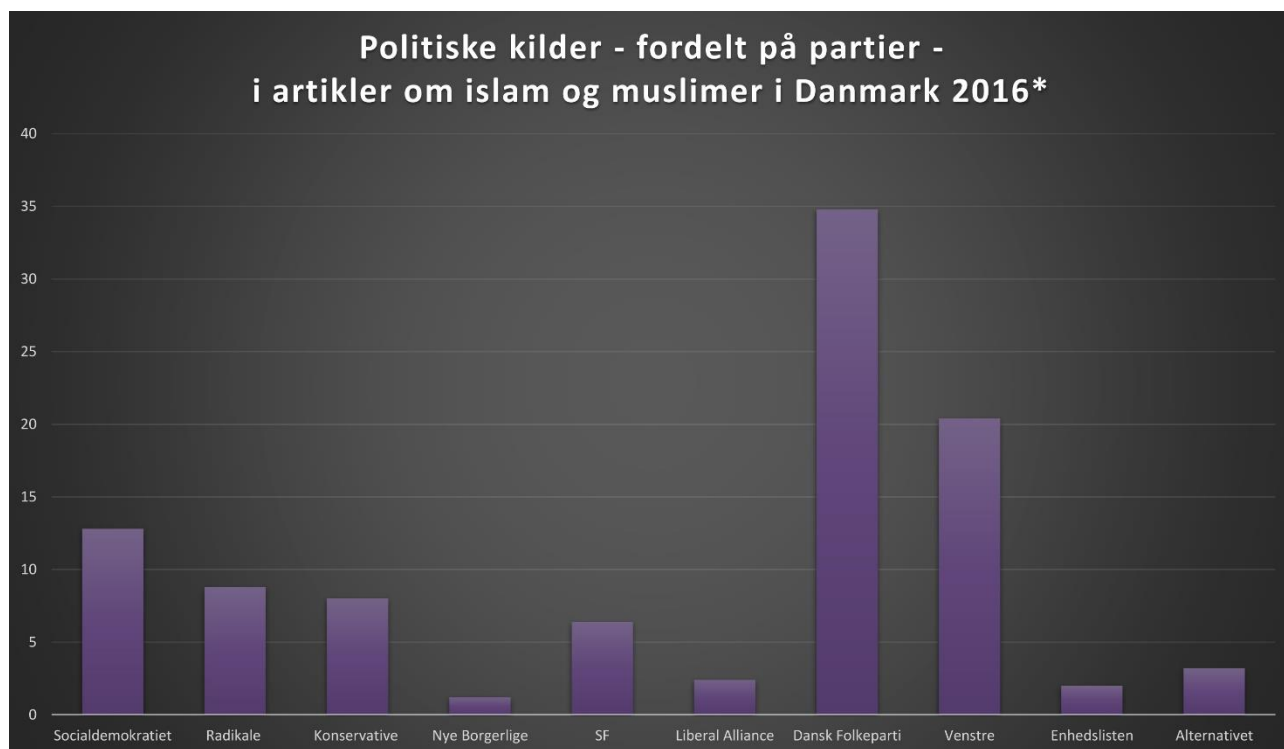
* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

Kilder opdelt på grupper

De 308 artikler, der indgår i analysen, indeholder i alt 684 kildeudsagn. Politikere tegner sig for 37 % af kildeudsagnene. Der betyder, at mere end hvert tredje citat kommer fra en lands- eller

lokalpolitikere. Muslimske kilder udgør med 19 % af kildeudsagnene den næststørste gruppe, og eksperter og forskere tegner sig for 13 % af kildeudsagnene.

Blandt "øvrige kilder" findes en del kildeudsagn fra Facebook og andre sociale medier.

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

Politiske kilder domineres af Dansk Folkeparti og Venstre

To partier – Dansk Folkeparti og Venstre – tegner sig for over halvdelen (55 %) af de 250 kildeudsagn, der er fremsat af politikere i de 308 artikler.

Dernæst følger Socialdemokratiet (13 %), Radikale Venstre (9 %), Det Konservative Folkeparti (8 %) og SF (6 %).

De øvrige partier tegner sig hver især for højst 3 % af de politiske kildeudsagn.

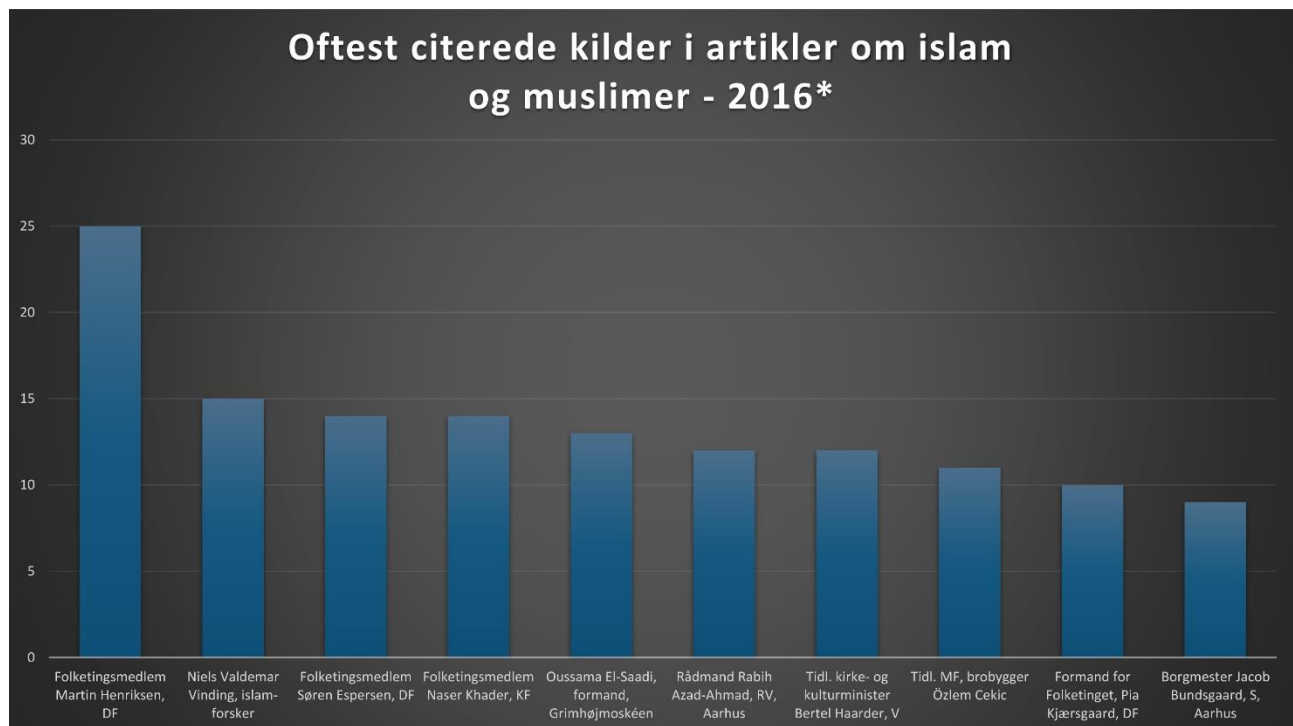
Mest citerede kilder

Politikere dominerer også listen over de 10 mest citerede kilder. Halvdelen af dem er folketingsmedlemmer.

Listen toppes af Dansk Folkepartis udlændingeordfører, Martin Henriksen. De øvrige landspolitikere på listen er: Søren Espersen (DF), Naser Khader (KF), Bertel Haarder (V) og Pia Kjærsgaard (DF). Herudover indeholder listen to lokalpolitikere fra Aarhus. Det er rådmænd Rabi Azad-Ahmad (RV) og borgmester Jacob Bundsgaard (S).

Herudover er tidligere folketingsmedlem Özlem Cekic (SF) med på listen, men hun meddelte i juni 2016, at hun ikke genopstiller til Folketinget. Hun er derfor i nogle tilfælde citeret som politiker, mens hun i andre sammenhænge er citeret som muslim.

De to eneste kilder på top-10-listen, der ikke er eller har haft et partipolitisk tilhørsforhold, er islamforsker Niels Valdemar Vinding og Grimhøjmoskéens talsmand, Oussama El-Saadi..

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

2.d. Omtalte personer, organisationer mv.

Analysen omfatter også en optælling af, hvilke personer og grupper, foreninger, organisationer mv. der omtales i artiklerne. Der er her anvendt den samme opdeling, som er anvendt ved optællingen af kilder.

Personer, der optræder som kilder i en artikel, bliver i kraft af deres kildeudsagn også omtalt i artiklen. Analysemetoden er dog udarbejdet sådan, at personer, der optræder som kilder, ikke tælles med som "omtalte personer" i samme artikel. En person kan således ikke både være kilde og omtalt, da det vil sløre billedet af, hvem der reelt bliver omtalt af kilden.

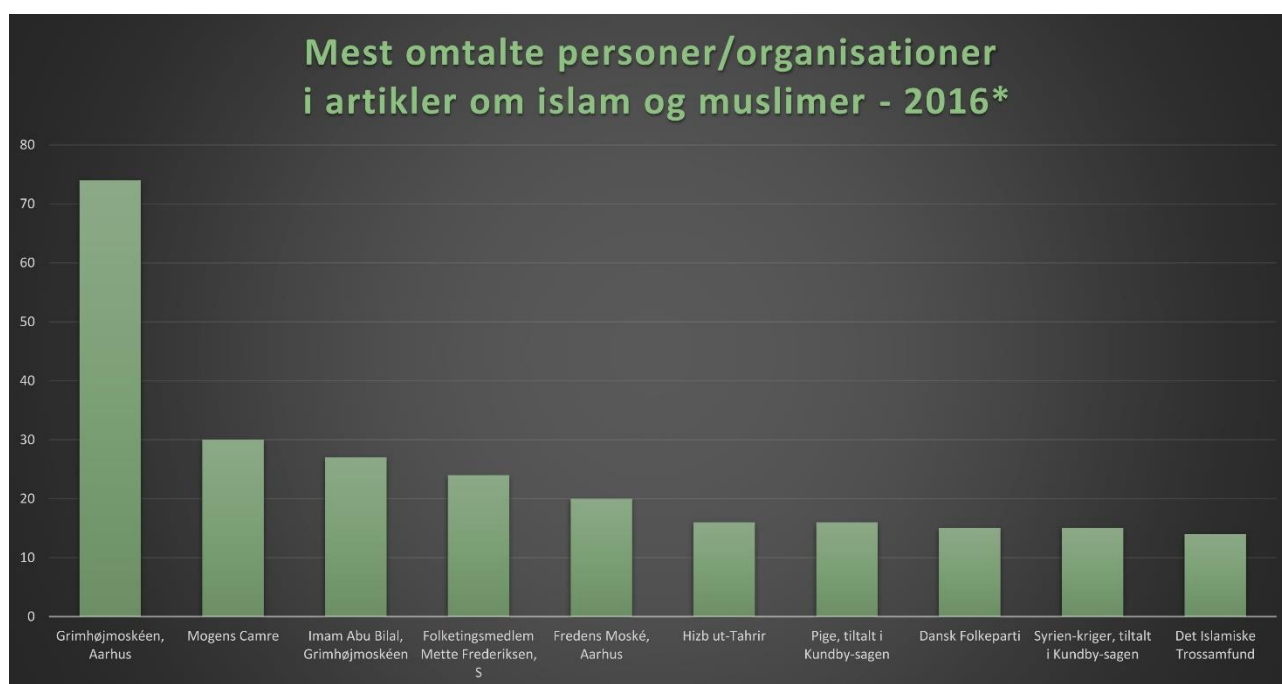
Mest omtalte personer og organisationer

Listen over den mest omtalte personer/organisationer præges tydeligt af, at medieomtalen af TV2-serien "Moskéerne bag sløret", der blev sendt i marts, fylder rigtig meget i den samlede analyse.

Mest omtalt er Grimhøjmoskéen i Aarhus. Den blev omtalt i 74 gange af de 308 artikler – eller i næsten hver fjerde artikel. Og 73 af de 74 omtaler ligger i marts-perioden. Desuden ligger moskéens imam, Abu Bilal, på tredjepladsen over de mest omtalte personer/organisationer. Og en anden meget omtalt moské i tv-serien, Fredens Moské, i Aarhus ligger på femtepladsen.

På listen over de 10 mest omtalte personer/organisationer findes yderligere fire muslimske repræsentanter. Det er Hizb ut-Tahrir og Det Islamiske Trossamfund samt to mistænkte i den såkaldte Kundby-sag, hvor en ung pige, der var konverteret til islam, blev sigtet (og senere dømt) for at have truet med bombeattentater mod to skoler.

Herudover består listen over de 10 mest omtalte personer/organisationer af: Tidligere folketingsmedlem Mogens Camre, der døde i december 2016, folketingsmedlem Mette Frederiksen (S) og Dansk Folkeparti.

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

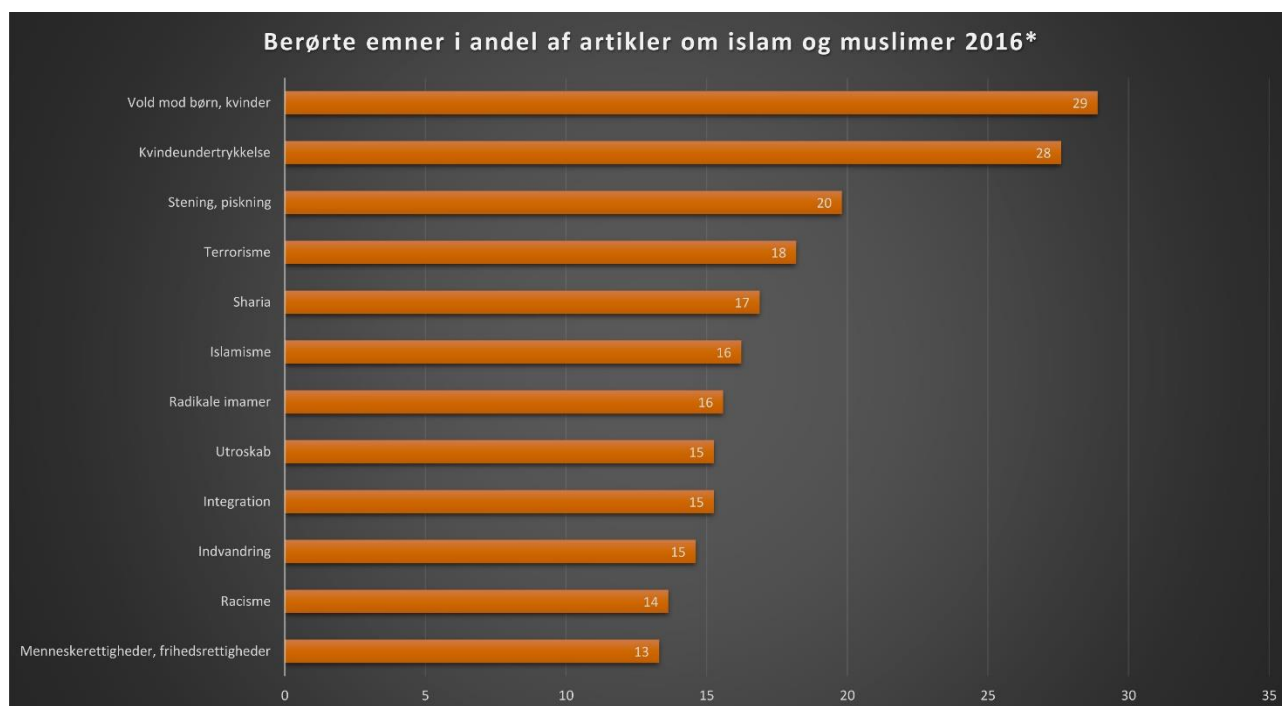
2.e. Berørte emner og temaer

Analysen omfatter også en registrering af, hvilke emner og temaer der særligt berøres de artiklerne. Der kan også være tale om udsagn, der går igen i flere artikler.

Det oftest berørte emne er: Vold mod kvinder og børn, der optræder i 29 % af de 308 artikler. Kvindeundertrykkelse berøres i 28 % af artiklerne, og i 20 % omtales piskning/stening.

På de næste pladser følger: Terrorisme, sharia, islamisme, radikale imamer, utroskab, integration, indvandring, racisme og menneskerettigheder/frihedsrettigheder.

Listen over de mest berørte emner prægtes således i langt højere af begreber, der typisk opfattes som værende negative, som fx vold, undertrykkelse og terrorisme end af "positive" begreber som integration og menneskerettigheder.

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

2.f. Grundholdning i forhold til islam/muslimer

Ved analysen er de enkelte artikler blevet vurderet i forhold, hvilken holdning der generelt er den dominerende i forhold til muslimer og islam.

I hovedparten af artiklerne (70 %) udtrykkes der ingen eller en neutral grundholdning i forhold til muslimer og deres religion.

I 8 % af artiklerne udtrykkes en positiv grundholdning. Det sker fx i artikler, hvor det overordnede fokus er muslimers tro og praksis.

I 21 % af artiklerne udtrykkes en negativ holdning. Det sker oftest ved, at kilder udtaler sig negativt om islam og/eller om muslimer som gruppe.

Summen af de tre tal er kun 99. Det skyldes, at tallene er afrundet til hele tal.

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

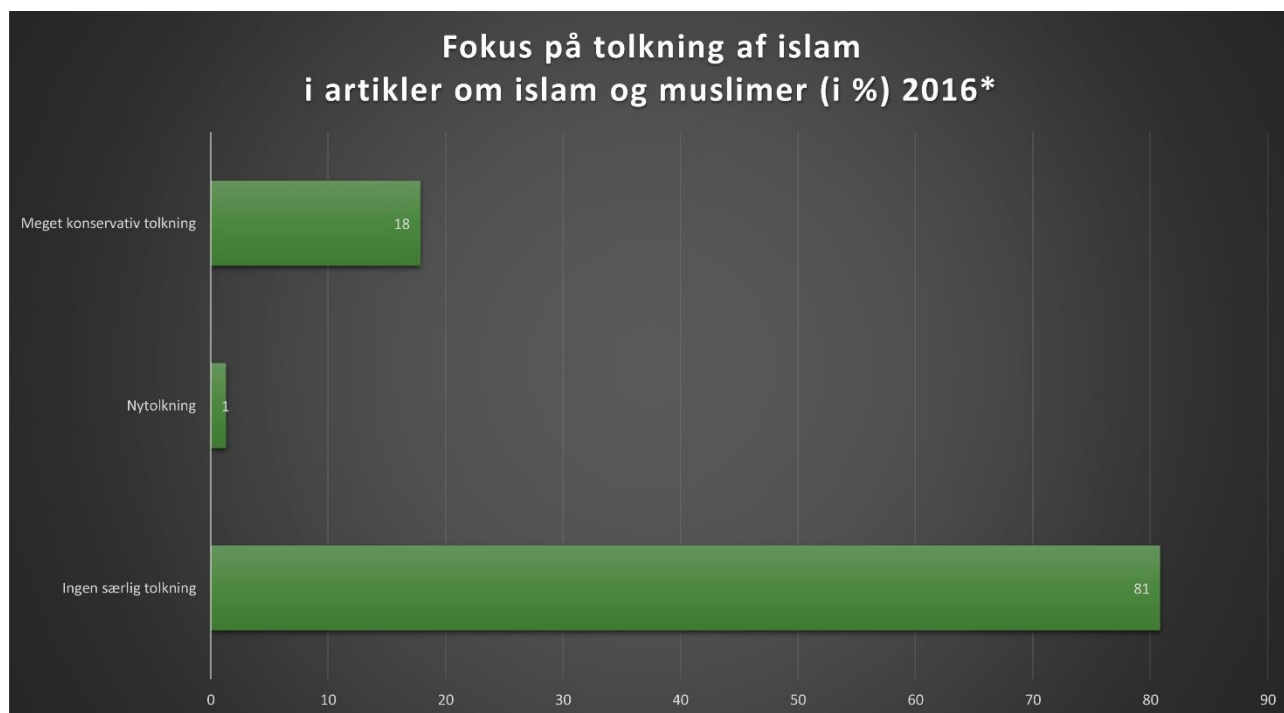
2.g. Tolkninger af islam

Ved analysen er de enkelte artikler også blevet vurderet i forhold, hvilken tolkning af islam der er den dominerende i artiklen.

I hovedparten af artiklerne (81 %) kommer der ingen eller ingen særlig tolkning af islam til udtryk.

I 18 % af artiklerne refereres der til en meget konservativ tolkning af islam. Det sker blandt andet i flere artikler, der refererer til TV2-udsendelserne "Moskéerne bag sløret", hvor der fx tales om piskning og stening som straf for utroskab.

I 1 % af artiklerne er der fokus på en nytolkning af islam, fx en tolkning der accepterer kvindelige imamer.

* Omfatter perioderne 1.-10. marts, 1.-10. juni, 1.-10. september og 1.-10. december 2016 • © BentDahlJensen.dk

3. Konklusioner

Der kan drages flere konklusioner af medieanalysen af danske mediers omtale af islam og muslimer i Danmark.

- For det første viser analysen, at det i langt højere grad er politikere og til dels eksperter end religiøse (og sekulære) muslimer, der tegner medie billedet af islam og muslimer herhjemme. Det er oftere andre, der taler *om* muslimer og islam, end muslimer selv, der fortæller om deres religion, og hvad troen betyder for dem.
- For det andet er en meget stor del af medieomtalen fokuseret på nogle få moskéer og muslimske organisationer, som er præget af meget konservative tolkninger af islam. Det betyder, at medie billedet ikke er repræsentativt for muslimer i Danmark.
- For det tredje bliver centrale begreber sjældent defineret. Det gælder fx begreber som islamisme og sharia. Sharia bliver i mange artikler omtalt i meget snævre betydninger, som langt fra er dækkende for alle de elementer, der indgår i begrebet, og ofte heller ikke fortæller, at der inden for islam er forskellige tolkninger. Helhedsindtrykket af gennemgangen af de 308 artikler i analysen er, at de samlet set tegner et skævt billede af islam og muslimer i Danmark – selv om der indimellem er artikler, som nuancerer billedet.

Problematisk skævhed i medie billedet

Er det et problem? Og er det ikke et vilkår, som også gælder andre grupper i samfundet?

Det er muligt, at det også gælder andre grupper, men det *er* et problem – af flere grunde:

- For det første er det et problem, at der i artikler om islam bliver talt meget *om* muslimer og i mindre grad *med* muslimer. Det er udtryk for manglende respekt og anerkendelse af mennesker, der tilhører den næststørste religion i Danmark.
- For det andet den skæve mediedækning et problem, fordi det ensidige medie billede bidrager til at give befolkningen et fortegnet, generaliserende og fordomsfuldt billede af islam og muslimer. Der har også fra tid til anden været megen medieomtale af yderligtgående kristne grupper. Men det fører ikke til, at disse gruppers holdninger og praksis overføres på alle andre kristne i landet. For hovedparten af befolkningen har gennem deres opvækst og liv som minimum fået et vist kendskab til kristendom og kirke. Derfor har de noget at sammenligne med, når de møder kristne, der markerer sig med holdninger eller en praksis, der fx adskiller sig fra det, de kender fra Folkekirken. Men hovedparten af befolkningen har ikke et tilsvarende kendskab til islam, som først for alvor har fået rod fæste i Danmark inden for de seneste årtier. Mange har ikke ret meget at sammenligne med, når de præsenteres for mediernes historier om islam og muslimer. Det er svært at afgøre, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert. På den baggrund kan der let opstå misforståelser og fordomme.

Derfor bør man forholde sig kritisk til det, man ser og læser.

Brug for klare definitioner

Det er ligeledes vigtigt for forståelsen af en artikel (eller tv-udsendelse), at centrale begreber bliver defineret klart og dækkende, så man ved, hvad der menes, når man bruger ord og begreber som *sharia* og *islamisme*. For de bliver til tider brugt i vidt forskellige betydninger – og ofte i meget ensidige og snævre betydninger, som ikke levner plads til alle sider og nuancer af begreberne.

Det er således ikke nok, at et begreb bliver defineret klart. Definitionen skal også være dækkende for begrebets indhold. Og hvem er bedre til at forklare sharia end muslimer? Men det sker yderst sjældent. Begrebet sharia optræder i forskellige sammenhænge i mere end hver femte af de 308 artikler, der indgår i medieanalysen, men kun i ét tilfælde er der en egentlig definition af begrebet i artiklen.

4. Definitioner

I det følgende gøres nærmere rede for de definitioner, der er anvendt i analysen.

Kategorier

Artiklerne er opdelt i forhold til det overordnede fokus i artiklen – underforstået: Der kan godt være et sekundært fokus (eller flere) i artiklen. Nedenfor gennemgås de otte kategorier, der anvendes i analysen.

• Muslimers tro og praksis

Artikler om bøn, ramadan, faste, pilgrimsfærd og anden religiøs praksis, der er forbundet med islam og muslimers tro. Og artikler, der beskriver aktiviteter, liv og virke i moskeer og islamiske og muslimske foreninger, organisationer mv.

• Muslimers liv i øvrigt – herunder kulturelt

Artikler, hvor fokus ligger på muslimers hverdagsliv (ud over det religiøse aspekt). Det kan fx være interviews med muslimske musikere, forfattere m.fl.

• Religions- og ytringsfrihed

Artikler, hvor fokus ligger på religions- og ytringsfriheden. Det kan fx være artikler, der handler om indskrænkning af muslimers religionsfrihed, etnisk udrensning af muslimer i Myanmar osv.

• Politik

Artikler, hvor fokus er politisk – fx i form af politiske udspil eller udtalelser, der er vendt mod eller på anden vis berører muslimer. Det kan fx være en politisk debat om berettigelsen af muslimske friskoler – herunder om de skal støttes med offentlige tilskud.

• Sameksistens

Artikler, hvor fokus ligger på muslimers og muslimske institutioners samspil med det øvrige samfund. Det kan fx være artikler om, hvordan muslimske friskoler og andre institutioner spiller sammen med det øvrige samfund i praksis – herunder pålæg fra kommuner og myndigheder om skærpet tilsyn og lignende.

• Kriminalitet

Artikler, hvor fokus ligger på konkrete sager om kriminalitet, herunder retssager, hvor en eller flere af de involverede er muslimer.

• Syrienkrigere og terrorisme

Artikler, hvor fokus ligger på konkrete sager med Syrienkrigere og/eller om terrorvirksomhed, støtte til terrorisme mv., herunder retssager, hvor en eller flere af de involverede er muslimer.

• Andet

Artikler, hvor fokus ikke falder ind under en af de ovennævnte kategorier. Det kan være artikler, hvor ordene "muslimer" eller "islam" nævnes perifert, men uden at der ellers ikke står noget om islam/muslimer i artiklen. Fx i en artikel om, at DR reducerer det kirkelige stof.

Placering af artikler, der passer til flere kategorier?

I nogle tilfælde er det svært at afgøre, om en artikel skal placeres i den ene eller anden kategori, fordi den umiddelbart passer ind flere steder. Hvor artiklen placeres beror på en vurdering i det konkrete tilfælde – som det belyses i nedenstående eksempler.

EKSEMPEL 1

En artikel, der handler om muslimske friskoler, kan placeres i flere forskellige kategorier alt efter, hvor artiklens fokus ligger:

- Under "Muslimers liv i øvrigt – herunder kulturelt", hvis artiklens fokus er en beskrivelse af livet og undervisningen på skolen, dens formål mv., fx i form af en reportage fra skolen.
- Under "Politik", hvis artiklens fokus er en politisk diskussion om tilskud til muslimske friskoler, regler for friskoler og andet, der styres politisk.
- Under "Sameksistens", hvis artiklens fokus er det kommunale tilsyn med skolen, stop for kommunens/ statens tilskud til skolen mv. – altså samspillet med det omgivende samfund.

EKSEMPEL 2

Hvis fx en politiker udtaler sig om et emne, der vedrører religions- eller ytringsfriheden, skal den så placeres under "Religions- og ytringsfrihed mv." eller under "Politik"?

Det beror på et skøn af, hvilket aspekt der vejer tungest i det enkelte tilfælde:

- Artikler med politiske kommentarer til forfølgelsen af rohingya-muslimer i Myanmar er placeret under "Religions- og ytringsfrihed", da der er tale om kommentarer til helt konkrete overtrædelser af religionsfriheden og andre menneskerettigheder. Det vurderes i dette tilfælde, at det primære fokus ligger på de krænkelse af religionsfriheden.
- Artikler med omtale af DF-regionspolitikeren Henrik Thorups udtalelser om at forbyde "store skæg" på hospitaler er placeret under "Politik", da der er tale om politiske udtalelser og et løst formuleret forslag, som ganske vist – hvis det blev vedtaget – vil være et indgreb i religions- og ytringsfriheden. Da der ikke er tale om et konkret beslutningsforslag, vurderes det, at det primære fokus ligger på det politiske område.

Indlands nyhedsartikler

Indenlandske nyhedsartikler omfatter også artikler, hvor der omtales udenlandske forhold, hvis der indgår en dansk indlandsvinkel på historien.

Nyheder om medier er medtaget i analysen, selv om de på nogle netaviser betegnes som kulturstof. Derimod er kulturstof i form af bog- og filmanmeldelser mv. ikke medtaget i analysen.

I artikler, der bringer sammendrag fra flere af "dagens artikler" analyseres kun del af artiklen, der refererer til artikler, hvori ordene "islam" og/eller "muslim" indgår. Og der analyseres kun på nyhedsartikler, ikke på kommentarer, analyser, debatindlæg mv.

Kilder

Kilderne er inddelt i en række grupper (religiøse kilder, politikere, eksperter m.fl.).

En kilde placeres i forhold til den titel/etikette, der anvendes i forbindelse med brugen af kilden.

Det betyder, at en politiker med muslimsk eller kristen baggrund, der udtaler sig som politiker i en artikel, placeres under "politiske kilder", men hvis vedkommende i en artikel fortæller, hvordan han/hun fejrer Eid eller jul, vil vedkommende blive placeret under "religiøse kilder".

Registreringen af kilder omfatter i udgangspunktet kun danske personer – dog er udenlandske kilder, der udtaler sig i en dansk nyhedsartikel, registreret under "udenlandsk kilde". Der er anvendt få udenlandske kilder i de analyserede artikler.

Omtale af personer og organisationer

De omtalte personer og organisationer er inddelt i en række grupper (religiøse personer, politikere, eksperter m.fl.).

Hvis en person kan placeres i flere grupper, sker placeringen efter samme retningslinjer, som er beskrevet for kilder i afsnittet om kilder ovenfor.

Registreringen af omtalte personer og organisationer omfatter i udgangspunktet kun danske personer og organisationer – dog er omtalen af udlændinge (fx en udenlandsk ekspert, forfatter eller lignende), der omtales i en dansk nyhedsartikel, i enkelte tilfælde registreret under "udenlandsk ...". Det sker i de tilfælde, hvor den udenlandske person spiller en fremtrædende rolle i artiklen.

Berørte emner og temaer

Ved analysen af de enkelte artikler registreres, hvilke emner og temaer der skrives om i artiklen.

Registreringen omfatter konkrete ord og begreber som "bøn", "danske værdier", "danskhed", "ramadan", "tørklæde", og den omfatter også udtryk/begreber, der er synonyme for konkrete ord – fx vil af udtryk og ord som "muslimsk hovedbeklædning" og "hijab" blive registreret under "tørklæde".

Desuden registreres markante udtalelser fra kilder – fx "Vi skal ikke lefle for islam", "Kvinder skal være tildækket" osv.

Vurderinger af artiklens grundholdning til islam/muslimer

• Positiv, neutral eller negativ i forhold til islam/muslimer

Artiklerne vurderes i forhold til, om de afspejler en positiv, neutral eller negativ holdning til islam/muslimer.

- **Positiv** betegner artikler, hvor islam/muslimer overvejende fremstilles i et positivt lys eller ud fra en positiv/inkluderende vinkel. Overskriften spiller en væsentlig rolle i vurderingen af artiklens holdning, da den ofte anviser vinklen på artiklen. Holdningen til islam/muslimer kan komme frem i journalistens valg af kilder/vinkler (er den ensidig eller indeholder den flere vinkler?), men holdningen kan også komme frem i de udtalelser, kilderne citeres for i artiklen.
- **Neutral** betegner artikler, hvor holdningen til islam/muslimer hverken er positiv eller negativ – eller hvor der er balance mellem positive og negative holdninger til islam/muslimer.
- **Negativ** betegner artikler, hvor islam/muslimer overvejende fremstilles i et negativt lys eller ud fra en negativ/ekskluderende vinkel. Overskriften spiller en væsentlig rolle i vurderingen af artiklens holdning, da den ofte anviser vinklen på artiklen. Holdningen til islam/muslimer kan komme frem i journalistens valg af kilder/vinkler (er den ensidig eller indeholder den flere vinkler?), men holdningen kan også komme frem i de udtalelser, kilderne citeres for i artiklen.

Vurderinger af hvilken tolkning af islam, der er den dominerende i artiklen

• Meget konservativ, ingen særlig tolkning eller nytolkning

Artiklerne vurderes i forhold til, om de indeholder en meget konservativ tolkning af islam, en neutral eller ingen særlig tolkning eller en nytolkning af islam.

- **Meget konservativ tolkning** betegner artikler, hvor der overvejende refereres til meget konservative tolkninger af islam – fx at kvinder ikke må arbejde på arbejdspladser, hvor der er mænd; at muslimer ikke må gå i biografen; at kvinder skal gå med niqab/burka; at der tilskyndes til voldelig jihad; at piskning og stening er straffen for utroskab osv.
- **Ingen særlig tolkning** betegner artikler, hvor der ikke udtrykkes nogen tolkning af islam, eller hvor der ikke udtrykkes nogen særlig tolkning af islam, eller hvor der er en balance mellem de tolkninger af islam, der kommer til udtryk i artiklen.
- **Nytolkning** betegner artikler, hvor der overvejende refereres til nytolkninger af islam. Det er tolkninger, hvor islam tolkes ind i en dansk kontekst. Nytolkninger af islam omfatter også tolkninger, der accepterer kvindelige imamer, kvindemoskeer mv.